

Reescrivint Palau i Fabre

Quinze dels poetes catalans més renovadors del panorama actual versionen alguns dels poemes de l'escriptor, de qui enguany es commemora el centenari del seu naixement

El 'Llegim' fa vacances
El d'avui és l'últim 'ARA Llegim' de la temporada. El suplement tornarà el 9 de setembre

a
llegim

47

● Patrícia Gabancho comenta la biografia de Jordi Amat sobre Josep Benet ● Rata aposta per Wioletta Greg

48-49

● 'Kruso', una de les millors novel·les de l'estiu
● L'Avenç recupera la deliciosa novel·la 'Flush', de Virginia Woolf

◆◆◆◆ Manuel Guerrero

El Festival Poesia i+ –dirigit per Pere Almeda, Mireia Calafell i Martí Sales–, que se celebra al Maresme i a l'epicentre de la Fundació Palau, a Caldes d'Estrac, dedica aquest any del centenari del naixement de Josep Palau i Fabre a destacar el seu esperit transgressor, innovador i líric. Coincidint amb els dies més intensos del festival volem convidar-vos a rerelegir i repensar la seva poesia de la mà d'alguns dels poetes actuals més renovadors.

Un dels poemes més celebrats i recordats de Josep Palau i Fabre (Barcelona, 1917-2008) és *L'aventura*, que a partir de cinc versions, traduccions, recreacions, d'un emblemàtic poema d'Arthur Rimbaud, *Sensation*, esdevé alhora un homenatge i una recreació nova de l'obra de l'autor de les *Il·luminacions*. Com en *Imitació de Rosselló-Pòrcel*, *El lector invisible* o *El cordó umbilical*, escrits a partir de Bartomeu Rosselló-Pòrcel o Carles Riba, Josep Palau i Fabre planteja el problema de la imitació i de la identitat.

Sorpreses i impactes

Ara i aquí, com a homenatge creatiu dedicat a Josep Palau i Fabre, hem proposat a un bon nombre de poetes de diverses generacions, pròxims a la seva poètica radical, de triar i escollir una poema o text del llibre *Poemes de l'Alquimista* per tal de fer-ne una versió, recreació o transcreació personal. Algunes de les obres de poetes com Dolors Miquel, Mireia Calafell o Ester Xargay, dedicades o inspirades en Palau i Fabre, ja les coneixíem o havien sigut editades abans. La majoria, de Joan Noves, Vicenç Altaió, Víctor Sunyol, Antoni Clapés, Anna Gual, Jaume C. Pons Alorda, Blanca Llum Vidal, Arnau Pons, Sònia Moll, Maria Sevilla o Meritxell Cucurella-Jorba són fresques i ben recents, escrites i creades especialment per a aquesta ocasió. Alguns poetes han escollit el mateix poema de Palau, com han fet Sunyol i Clapés. A més, l'Eduard Escoffet n'ha fet una recreació verbal i visual. El resultat del conjunt és àmpliament estimul·lant, sorprenent i, sovint, ben impactant. La paraula de les dones és ben present i contundent. Us convidem, amb plaer, a compartir aquestes noves versions, recreacions, relectures, nocturnes o festives, del gran clàssic, ben viu, que és Josep Palau i Fabre. ◆◆

EL FILÒLEG MANUEL GUERRERO
ÉS EL COMISSARI DE L'ANY
DEDICAT A JOSEP PALAU I
FABRE

La sabata

He donat el meu cor a una dona barata.
Se'm podria a les mans. Qui l'hauria volgut?
En les escombraries una vella sabata
fa el mateix goig i sembla un tresor perdut.

Totes les noies fines que ronden a ma vora
no han tingut la virtut de donar-me el consol
que dóna una abraçada, puix que l'home no plora
pels ulls, plora pel sexe, i és amarg plorar sol.

Vull que ho sàpiguen bé les parentes i amigues:
Josep Palau no és un àngel ni un infant model.
Si tenien de mi una imatge bonica,
ara jo els n'ofereixo una de ben fidel.

No vull més ficcions al voltant de la vida.
Aquella mascarada ha durat massa temps.
Com que us angunieja que us mostri la ferida,
per això deixo encara la sabata en els fems.

Missiva

T'escric amb llapis vermell, mots de foc;
parlo del bes i ja és besar-te un poc.

A la peixateria

"He donat el meu cor a una dona barata..."

Tot brilla sobre la parada:
la ganya resplendent i el blau
i aquell gel amb la falguera,
i el rosat grisenc del cranc.
Al mercat no hi ha qui no escolti la peixatera
amb l'eterna cantarella de sirena i davantal.
Reina meva, carinyo, bonica, reina meva...
Sóc l'aristòcrata que torna al mercat.
El meu cor és un estómac amb un immens forat,
on l'aire s'hi passeja amb gust d'escarabat.
Potser compraré avui també alguna peça...
He donat ja el meu cor a tants homes barats!
Ara voldria un home lluç o un home rap
o un home escamarlà, amb les antenes roges
o fins i tot un mascle anguila entre les cordes
o un home gamba amb el cap gustós i bla.
He donat ja el meu cor a tants homes barats!

Dolors Miquel

Literatura

No t'ha besat i ha marxat amb pressa,
i ha arribat a casa, i ha encès l'ordinador,
i ha escrit *no t'he besat, no t'he besat la boca*
i ara què en faig jo d'aquest voler-te als llavis.

En fa literatura. Només literatura.

Mireia Calafell

El poema

A Sylva
La música

Tra-li-ro-ló, ta-tà, tra-ri-ro-ló
Ton-ta-ta-tó, ti, to-ta-tó.
Tàntata, to-ta-tó.
Ti, to-te-tà, femí, suntà.
Tonte-tonte, tan-tó.
Un-se-mí, abborà, sen-tó.
Minsi, minsi, abborà, fe-mí, abborà.
Lacatemisotà-uptacomalacoció.
Ció, lacatemí, ipsutà.
Fingue, fingue, la-ca-te-mí, o-sí, o-dà.
Bam-ba-là, bam-ba-là. No-tetemí.
Inta, magdà, to-te-mi.
Inta. Inta magdà.
La-ca-ta-mo-re-sí, u-dà, xin-ta-pó.
Lacatamoresí.

Paradís atroç

A celle qui se fait appeller 'tabou'

Amb els teus ulls oberts ompliries l'estança
on el teu cos madur fóra el meu instrument,
i el teu ventre, que té la forma impertinent,
daria el ritme atroç del repòs en la dansa.

Obririen l'espai espais d'esgarrifança,
i entorn del blanc silenci, una música ardent,
fingiria en el sostre un ample firmament
on àngels taciturns farien contradansa.

I hauríem, de la nit, els infants més rebels:
monstres que pariries en la buidor dels cels
i anirien a raure a l'òrbita malalta

que circumden a lloure els coixos i els cretins...
Jo et besaria el ventre com una immensa galta,
i tu em demanaries que te'l besés per dins.

Paradís atroç

Amb els teus *conys* oberts ompliries l'estança
on el teu *coit* madur fóra el *gran* instrument,
i el teu *centre*, que té la *xona* impertinent,
daria el ritme *aioc* del repòs de la llança.

Obriria la mel les mels d'esgarrifança,
i entorn del blanc *esperma*, una *mística* ardent,
fingiria en el *rostre* un ample firmament
en què *escrots* taciturns farien contradansa.

I hauríem, de la nit, els *instants més en zels*:
orgasmes que *tindries* en la *fortor* dels cels
i anirien a raure a l'òrbita *sens ulva*.

on circulen a lloure els *moixos* i els *destins*...
Jo et *follaria* el ventre com una immensa *vulva*,
i tu em demanaries que te'l *follés* per dins.

Jaume C. Pons Alorda

Paradís esventrat

Amb els ulls revoltats buidaria l'estança
on cap cos trencadís fóra el teu instrument,
i el meu ventre marcat, tossut, impertinent,
riuria tan fort que et malmetria la dansa.

No hi hauria a l'espai ni espai ni esgarrifança
i entre els cossos distants, una fugida ardent
tiraria per terra estels i firmament:
ens faríem voltera i, ben lluny, contradansa.

Buscaria després els amors més rebels:
éssers lliures i oberts a l'infinit dels cels
que amb la guerra perduda o amb la vida malalta

no proscriuen ni cecs ni trencats ni cretins...
Besariem el món com una immensa galta
i tu encara voldries comandar-lo per dins.

Blanca Llum Vidal

Musicat

API amb Josep Palau i Fabre

Alquimista de gran talla
és poeta que batalla

L'api musica el poema
de Palau el teorema

Si gra l'a-pí, fa la, pa-lau lla-vor.
Sant si tons fa, sí, men-ja so.
Súcube, fa-bre-en-so.
Sí, jo-Po-Tzu, mascu, concep.
Sopols sopols, en-so.
Un ser tu, més-salep, tant-so.
Llimbs i, llimbs i, més-salep, mas-cu, més-salep.
Kyrieleison sal-lí-apiinaenjulep-brió.
Brió, kyrielei, son-aleph.
Enzim, enzim, ri-e-lei-son, per qui, ky rep.
Am-bi-gu, am-bi-gu. No lei ací.
Fòtic, Josep, lei adí.
Fòtic. Fòtic Josep.
Ky-ri-e-son-lei-sí, julep, de sa-ó.
Kyriesonleisi.

Ester Xargay

Himne

(fragment)

Buscarem les pessigolles
a les aixelles del cel
i cauran milions de noies
quan fem riure el firmament.

Himne

Rascarem la coïssor
a l'entrecuix d'una serra
i mil vergues faran flor
pel desfici de la terra.

Josep Pedrals

L'Edat de Pedra

A Joan Miró

Sota un blau d'aquarel·la i un aire tot pulmons,
un home nu travessa l'espai de banda a banda.
Té la força flexible, goluda, dels lleons;
va tot sol i diríeu que un exèrcit comanda.

L'Invisible, el Misteri, li trepitja els talons;
els cabells, a l'esquena, li formen una randa.
Duu una pedra a la mà i una pedra en el fons
de cada ull, abocada, que per no res s'abranda.

S'atura. S'insinua. Frega el ventre per terra.
S'encén un crit deforme i se'l veu brut de sang.
Es redreça i ensenya –a qui?–, el roig i el blanc

de l'ànec gegantí que amb els seus dits aferra,
rentant-se en l'aigua freda des del cor fins al flanc;
i tot això que he dit ho ha fet amb la mà esquerra.

L'Edat de Pedra (subversió)

A Josep Palau

Sota Palau l'alquimista dins un poema ple d'alè,
un jove pelut com ell reescríu que cal ser rebel.
N'ha après la fam de l'absolut i l'exercici de la transformació;
el foll empeny el món amb vida col·lectiva: ser sol amb molts.

El desdir, el tornar a dir, cristal·litzar l'incert;
els mots, com sons, prenen sentit de sentència, de crit.
De foc, la poesia li crema les mans, de cendra,
cec amb el llapis a la mà burxa el verb en el no-ésser.

Calla de tant parlar. Esborra i espurga el vers.
Vomita tot d'imatges per la gola de l'ull, put l'oïda.
Enlaira el drap i en fa bandera: Poesia i +.

Abasta el poema, sortint d'ell i de l'altre, del full volant,
reescríu els exercicis d'òptica com si el cos fos el lector;
i tot això que hem reescrit ho hem fet junts, vius i morts, a l'Ultratomba.

Vicenç Altaió

Pedra

A Xavier Zubiri

Dura com l'aigua dura.
Arrel d'ella mateixa.
En èxtasi perenne
la pedra perpetua
la pedra, imatge pura,
i la idea de pedra
se'ns fa del tot madura.

Capítol en blanc

El blanc es fa desitjar. La violació comença. Deixar o no deixar el blanc? Però deixar-lo és sempre deixar-lo per a un altre. Tots els espais en blanc són per a mi, són per a vos, són per a qui primer hi arriba. Una tela en blanc, una quartilla en blanc, una carta en blanc. Tot és possible. Tot s'amaga darrere el blanc. El blanc és sempre metàl·lic, acerat, i punxa els ulls. Un vers sobre la quartilla, una taca sobre la carta, un color sobre la tela, són funcions elementals, essencials, necessàries. Però un vers en requereix un altre, una frase en demana una altra, un color sol amb el blanc resulta incestuós, provocatiu, ofensiu, immoral. És una copulació massa ostensible. A qui es dirigeix principalment el blanc? A la nostra ploma, al nostre enteniment, al nostre pinzell? A cap d'ells: el blanc es dirigeix sempre al nostre sexe. Cal violar el blanc. Allí la taca roja diu la seva sang, el blau diu el seu mar o el verd la seva entranya. Cal combatre la inhumanitat del blanc fins a fer-lo plorar, fer-lo gemegar, fer-li confessar tots els secrets, obligant-lo a despullar-se. Llavors potser ens dirà amb accent desesperat les nits passades vora el foc, esperant, amb la tristesa entre els grisos de la mà. O sabrem una passió nodrida entre les dents sense ni un tros de pa per mastegar. O ens revelarà, a cau d'orella, aquell matí puríssim que duia amagat sota l'arc de la cella.

No hi ha cap marbre de Grècia darrere el blanc.

Comiat

Ja no sé escriure, ja no sé escriure més.
La tinta m'empastifa els dits, les venes...
–He deixat al paper tota la sang.
¿On podré dir, on podré deixar dit, on podré inscriure
la polpa del fruit d'or sinó en el fruit,
la tempesta en la sang sinó en la sang,
l'arbre i el vent sinó en el vent d'un arbre?
¿On podré dir la mort sinó en la meua mort,
morint-me?
La resta són paraules...
Res no sabré ja escriure de millor.
Massa a prop de la vida visc.
Els mots se'm moren a dins
i jo visc en les coses.

Capítol_en_blanç: palimpsest d'alquímia o tractat de sexe cyborg a favor de l'opensource

Llavors és quan se'l torna a mirar,
i s'esmolen, frec a frec, els desitjos de la irreverència:
la voluntat de fondre la carn magra amb el plom
tocar-se
i tornar-se d'or.
Raquel Santanera

el blanc es fa desitjar. l'orgia comença: ànodes, càtodes, tot l'arc del nostre impuls fent-nos el coit amb la mirada, soldant l'esperma d'or policromada (alquímia.txt) que programa el teu cervell i regalima, bit a bit, del meu pinzell. ¿deixar o no deixar el blanc? però deixar-lo és sempre deixar-lo per a un altre:

```
encriptat = open("codi_colonitzat.txt") la recepta opaca de la c0ca-c01a; codis ocults per invocar un geni espès, isolat, irrespirable;
demiürgs usurpadors; g00gle, wa1mart i el big data; are you a robot? mi©ro20ft i les capses de sabates blindades de m@cinT02h;
#classificaAllòInclassificable = {no he llegit però accepto : les vostres condicions : em vesteixo amb els vostres codis tancats de socio-
construcció}. encriptat.close( )
```

tots els espais en blanc són per a mi, són per a vos, són per a qui primer els descolonitzi. una tela en blanc, una quartilla en blanc, una carta en blanc i sensedomini.net, que tot és possible si el blanc parla del bes i ja és (missiva.mp4) besar-me un poc, si el blanc es veu en mi si el miro jo (narcís.raw). ¿deixar o no deixar el blanc?

```
alquímia = open("codi_en_blanç.txt") codis auris, bruixeria, dolça alquímia clandestina; no tinc prou orificis per saciar-me; tinc mu-
grons com dos vectors multidireccionals per boicotejar qualsevol forma de sintaxi binària; am i a robot? no sóc sinó el conjur per enunci-
ar-me i fer-me a mida; l'orgasme_com_una_sobrecàrrega_de_contrainformació; l'amor un software lliure; mutació infinita del virus i
crisi de control = {he llegit i faig el coit : amb aquest codi obert : low-tech : sense patent : de biodestrucció}. alquímia.close( )
```

cal combatre l'essencialitat del blanc fins a fer-lo plorar, fer-lo gemegar, fer-li confessar tots els secrets, obligar-lo a hackejar-se. Llavors potser ens dirà amb accent desesperat què hi ha rere les portes d'or d'unes parpelles. o sabrem una passió nodrida entre les dents sense ni un tros de pa per mastegar. o ens revelarà, a cau d'orella, aquell matí puríssim que duia amagat sota l'arc voltaic de la cella.

no hi ha cap marbre de [type the text] darrere el blanc.

Maria Sevilla

Invisibilitat

Si la beso
el desig torna a créixer com l'extremitat d'una
estrella de mar]
i m'oblido que morirem qualsevol dia
i que llavors tant se valdrà que hàgim existit.
El que escrius potser et fa eterna
però el que vius t'ho emportes dins d'un sac
per on treuen el cap fades i monstres
i no se'n assabentarà mai ningú.

Morirem

i potser ens ploraran els gossos
que no sabran que hem fet l'amor tantes vegades
d'amagat i del revés
i sense seny i sense casa.
El que no dius sí que existeix
–t'existeix endins,
com una pedra negra

que tu mateixa t'has nuat al turmell.

Sònia Moll

Sonet intrauterí

Des del teu mal, des de la teva entranya, des de les teves llàgrimes, vull ser una veu –germinal.

Pensar-te des de tu, des del teu centre dir-te, des de la flor suprema dels teus ulls.

Jo vull desnéixer en tu. Tot home vol desnéixer en un amor, un si.

Ah! fes-me petit, fins que jo sigui pols estremida, pol·len del teu ventre.

Ballet extrauterí

Des de la teva panxa, des de la teva benaurança, des de les teves natges, vull ser un cos redemptor.]

Alleujar-te des de tu, des de la teva carcassa dir-te, des de la pell suprema dels teus dolors.]

Jo vull morir en tu. Tot fetus vol morir en un amor, un si.

Ah! fes-me vinclar, fins que jo sigui remor llunyana, liquen de la teva pausa.]

Anna Gual

Hölderlin

gos mesell – amo
riu pensament – avall avall
idea – mirall mirat
la raó que foragita

mit Untertänigkeit – Scardanelli
Antoni Clapés

Hölderlin

Al davant, als seus peus, com un gos molt mesell besant l'amo, el riu passa i s'enduu els seus pensaments aturats. El riu s'atura i el pensament segueix. Només –nua– una Idea, s'ha quedat astorada davant del mirall, en mirar-se. i si miro el mirall m'astora aquella idea, miro amb aquella idea. No em veig.

Hölderlin

(el riu de la set –pensament de l'aigua–)
una gran set

(el riu s'atura –continuar nedant el Neckar, el Sena, al mar de Grifeu–)

una idea –ella, nua– s'emmiralla en l'ona quieta que nedo

(el riu dins l'onada –nedar cap a un mateix–)

una gran por –mirar, mirar-se, com nedar, nedar-se–

(el riu del riu –la mirada de la mirada, a través de la mirada–)

una idea que sóc, i m'encega

–a Yvry sur Seine Artaud crida "pallaksch, pallaksch". Picasso, absent; Lull, com sempre, al fons–]

Víctor Sunyol

Cant espiritual

No crec en tu, Senyor, però tinc tanta necessitat de creure en tu, que sovint parlo i t'imploro com si existissis]

Tinc tanta necessitat de tu, Senyor, i que siguis, que arribo a creure en tu –i penso creure en tu quan no crec en ningú.]

Però després em desperto, o em sembla que em desperto, i m'avergonyeixo de la meva feblesa i et detesto. I parlo contra tu que no ets ningú. I parlo mal de tu com si fossis algú.]

¿Quan, Senyor, estic despert, i quan sóc adormit? ¿Quan estic més despert i quan més adormit? ¿No serà tot un son i, despert i adormit, somni la vida? ¿Despertaré algun dia d'aquest doble son i viuré, lluny d'aquí, la veritable vida, on la vetlla i el son siguin una mentida?]

No crec en tu, Senyor, però si ets, no puc donar-te el millor de mi si no és així: sinó dient-te que no crec en tu. Quina forma d'amor més estranya i més dura! Quin mal em fa no poder dir-te: crec.]

No crec en tu, Senyor, però si ets, treu-me d'aquest engany d'una vegada; fes-me veure ben bé la teva cara! No em vulguis mal pel meu amor mesquí. Fes que sens fi, i sense paraules, tot el meu ésser pugui dir-te: Ets.]

Negatiu

Passen amb torxes per desolades carreteres:

són els poetes

separats del meu rostre

per un corredor sense acabament.

Les dents clavades enlloc. Canto per tu.

Els ulls negats, sabrem qui ens esperava

en el revolt de les ombres.

I tu i jo saturnalment anellats amb elles.

¿On acaba la teva nit i on comença el meu insomni?

Escric contra ells. Només llavors tu parlaràs en mi.

El front una remor, la llengua un silenci.

Per més que m'hi esforci, sempre els seré un estranger.

Canto per tu

davant d'estranyos. Amb les cinc vocals de Rimbaud.

Fosses comunes sense consonants.

Arnau Pons

Negatiu

Passen sense torxes per la meva carretera.

No sé què em separava del meu rostre.

Ara tinc les dents corcades.

Quan tancarem els ulls sabrem per què esperàvem.

Tot està ple, no hi ha espai per a les ombres.

On acaba el corredor?

He de parlar a través d'algú, algú ha de parlar per mi.

No tinc veu ni rostre.

Per més que ho miri no me n'arriba sinó la por.

El negre sense consonants.

Cant carnal

No crec en res, Palau, però tinc tanta necessitat d'amor, que sovint nedo poemes que donen el confort que dóna la veritat.

Tinc tanta necessitat d'amor, Palau, i que sigui ver, que arribo a veure amor pertot on miro –miro el cel miro el mar miro el tot.

I no em desperto mai, ni em vull mai despertar, i no m'avergonyeixo de res i segueixo sempre admirant-te. I et dic davant de tots, tu que ets el lúcid que ens és la llum el far el tot.

¿Quan, Palau, sóc més a prop i quan més lluny?
¿Quan la claror m'encega d'amor o quan la foscor em fa plorar-lo? ¿No serà tot una fal·làcia i, lluny i a prop, tan sols desig de sexe? ¿M'atansaré algun dia al temple i viuré, en el somni, el veritable amor, on la distància i la proximitat dels cossos sigui només una metàfora?

No crec en res, Palau, però amb tu puc escorxar la raó davant dels ulls afamats de mentida: dic dient-te que crec en tu.
Quina forma de fe més bella i salvatge, l'escriptura! Quin èxtasi poder dir-te: crec.

No crec en res, Palau, però amb tu surto sovint d'aquest engany. Em fas veure que només hi ha el no: animals que es busquen contradient la mesquinesa i atiant, feréstecs, el foc, la rosa entre les mans. Tu fas que sens fi, i amb un excés de paraules, tot el meu ésser pugui dir-te: sí.

Meritxell Cucurella-Jorba, El dígraf del desitx

Revelat

El negre no se'n va, he fet proves i proves, anys, tota la vida.

Volia obtenir el color viu de les taronges, oh! si el tingués...

El vermell em surt sense voler, no hi puc intervenir.

El blanc dels llençols ja no existeix.

Una vegada vaig revelar tots els colors però és una fotografia

familiar cursi, amb les tietes que somriuen maliciosament.]

"Sempre començo amb tots els colors però acabo només amb

el gris", que va dir Giacometti.]

Aleshores tothom calla. Morts.

Veig la llum transparent, meravellosa, és a fora i a dins de tot.

Però el negre mai no se'n va.

Tinc por del revelat.

Joan Noves